

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVO- SUUNNITELMA

**Jyväskylän kaupunki / Palokan yhtenäis-
koulu**

2025–2028

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOSUUNNITELMA

Jyväskylän kaupunki / Palokan yhtenäiskoulu

1. JOHDANTO

Velvoite tasa-arvosuunnitelman laadinnasta

”Tasa-arvolain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman eli toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman. Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on työkalu, joka tukee sukupuolten tasa-arvon edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. Velvoite suunnitelman laatimiseen koskee kaikkia koulutusta järjestäviä oppilaitoksia. ([Opetushallitus.](#))”

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609

5 § ([30.12.2014/1329](#))

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja opiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § ([30.12.2014/1329](#))

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;*
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;*
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.*

Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla

Velvoite yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnasta

”Yhdenvertaisuuslain mukaan oppilaitokset ovat velvollisia laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelman. Yhdenvertaisuussuunnitelma on yhdenvertaisuuden edistämisen työkalu, joka tukee yhdenvertaisuuden edistämistä kaikessa oppilaitoksen toiminnassa. ([Opetushallitus.](#))”

Yhdenvertaisuuslaki 30.12.2014/1325

6 §

Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Koulun toiminnan kehittämiseen tähtävien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatimisen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvosuunnittelu tukee myös koulussa tehtävää muuta kehittämistyötä. Oppilaille puolestaan tasa-arvotietoisuus on tärkeä pääoma koko elämää varten.

Koulun tulee kaikessa toiminnassaan edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Tasa-arvolla tässä suunnitelmassa tarkoitetaan tasa-arvolain mukaista sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Laadinnan ja tavoitteiden kuvaus

Perusopetuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa kuvataan yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyvää lainsäädäntöä, koulun yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä sekä niiden seuranta. Suunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti ja suunnitelma tarkistetaan sekä päivitetään tarkoituksenmukaisesti.

Palokan yhtenäiskoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman laadinnassa on hyödynnetty Rauhankasvatusinstituutin [Tasa-arvokompssia](#). Tasa-arvokompassi koostuu viidestä teemakokonaisuudesta, joita ovat 1) hallinto ja johtaminen, 2) pedagoginen toiminta, 3) tilat ja ympäristö, 4) asenteet ja vuorovaikutus sekä 5) huoltajat ja sidosryhmät. Palokan yhtenäiskoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma on laadittu alun perin toukokuussa 2021. Ennen suunnitelman laadintaa koulussa on toteutettu kysely sekä alakoulun että yläkoulun oppilaille. Kyselyssä esillä olevat teemat ovat samoja, joita myös tasa-arvokompassissa käsitellään. Kyselyn tavoitteena on ollut selvittää oppilaiden kokemuksia siitä, miten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat Palokan yhtenäiskoulussa kyseisenä ajankohtana. Kyselystä saatuja tuloksia on käytetty apuna suunnitelman laatimisessa. Kysely on toteutettu uudelleen lokakuussa 2024. Kyselyn tavoitteena on ollut selvittää senhetkistä tilannetta koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioissa. Lisäksi huoltajille on laadittu oma, suppeampi kysely, johon on pyydetty vastauksia loka-/marraskuun aikana. Kyselyssä saatujen vastausten avulla koulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa ja sen tavoitteita on päivitetty vuosille 2025–2027.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja oppilaat yhteisiin tavoitteisiin. Suunnitelman tarkoituksena on myös antaa käytännön keinoja edistää tasa-arvon toteutumista peruskouluissa. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kouluissamme arvostetaan sekä henkilöstöä että oppilaita keskeisenä voimavarana tukemalla ja edistämällä tasa-arvotyötä osana yksilön kunnioitusta, oikeudenmukaista ja vastuullista toimintaa sekä yhteistyötä. Tasa-arvon edistäminen on jokaisen koulussamme toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu työntekijöiden ja oppilaiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja oppilaiden työolojen kehittämisessä.

Suunnitelman liittäminen koulun muihin suunnitelmiin

Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Palokan yhtenäiskoulussa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma vahvistetaan yhtenäiskoulun oppilas- huoltoryhmässä ja julkaistaan koulun kotisivuilla.

2. SELVITYS OPPILAITOKSEN TASA-ARVOTILANTEESTA (PÄIVITETTY LOKA-/MARRASKUUSSA 2024)

Palokan yhtenäiskoulu on Jyväskylän kaupungin perusopetusta järjestävä koulu, joka tarjoaa opetusta vuosiluokille 1–9. Palokan yhtenäiskoulussa on noin 580 oppilasta.

Palokan yhtenäiskoulussa on toteutettu lokakuussa 2024 kysely sekä alakoulun että yläkoulun oppilaille. avulla on selvitetty oppilaiden ajatuksia ja kokemuksia oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta (ks. tarkemmin kohta j). Ensimmäisen kerran sama kysely on toteutettu toukokuussa 2021. Lisäksi loka-/marraskuussa 2024 huoltajille on laadittu kysely, jossa on kartoitettu heidän kokemuksiaan Palokan yhtenäiskoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteesta.

a) Oppilas- tai opiskelijavalinnat

Kaikki Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia ja suorittavat oppivelvollisuutta sen kunnan alueella, jossa asuvat (joko vakituisesti tai tilapäisesti) lähtökohtaisesti lähikouluksi nimetyssä koulussa. Oppivelvollisuus koskee myös Suomessa asuvia muun maan kuin Suomen kansalaisia, joilla on myös yhdenvertainen oikeus osallistua opetukseen sen kunnan alueella, jossa asuvat joko tilapäisesti tai vakituisesti.

Perusopetuslain mukaan oppivelvollisen on osallistuttava perusopetuslain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppilaan on lain mukaan suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Palokan yhtenäiskoulun oppilaaksiotto tapahtuu Jyväskylän kaupungin lähikouluperiaatteen mukaisesti. Toissijaisina oppilaina kouluun voivat hakea myös muualta tulevat oppilaat. Tällöin koulumatkojen järjestelyt ja kustannukset jäävät huoltajien vastuulle. Koulun mahdollisuus ottaa toissijaisia oppilaita selviää sen jälkeen, kun tulevan lukuvuoden oppilasmäärät ja perustettavien luokkien määrät ovat selvillä.

Lukuvuonna 2024–2025 Palokan yhtenäiskoulussa on liikuntapainotteisesti opiskelevia oppilaita kahdella eri luokkatasolla: 8. luokalla ja 9. luokalla. Kummallakaan luokkatasolla liikuntapainotteisesti opiskelevia oppilaita ei ole sijoitettu vain yhteen ryhmään, vaan liikuntapainotteisesti opiskelevat oppilaat on sijoitettu eri ryhmiin. Haku liikuntapainotteiselle luokalle on tapahtunut kuudennen luokan loppussa. Liikuntapainotteiselle luokalle ovat voineet hakea Palokan yhtenäiskouluun oppilaaksi otetut tulevan seitsemännen luokan oppilaat. Haku on ollut mahdollista keväällä 2022 ja 2023. Liikuntaluokkalaisten valinnoissa on noudatettu tasa-arvon periaatteita. Lukuvuodelle 2024–2025 7.-luokkalaisista ei ole enää muodostettu uusia liikuntapainotteisia ryhmiä ja näin ollen keväällä 2024 haku liikuntapainotteiselle luokalle ei ole ollut mahdollista. Näin ollen tällä hetkellä 7. luokalla ei ole liikuntapainotteisesti opiskelevia oppilaita.

Uusia ryhmiä muodostettaessa luokka- ja ryhmäjaot tehdään siten, että oppilaiden sijoittelu perustuu yhdenvertaiseen ja oikeudenmukaiseen suunnitteluun. Luokittaiset oppilasryhmät ovat sekaryhmiä kaikkien oppituntien ajan, lukuun ottamatta liikuntaa, jossa on mahdollisuus ryhmitellä oppilaat joko sekaryhmiin, sukupuolen mukaisiin ryhmiin tai jollain muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Ryhmien opetuksessa otetaan esiin eri sukupuolten näkökulmat ja myös opetusmateriaali laaditaan tasa-arvon periaatteita kunnioittaen.

Valinnaisainetarjonta suunnitellaan ja muodostetaan siten, että sukupuolten tasa-arvo ja kaikkien oppilaiden yhdenvertaisuus toteutuvat. Valinnaisaineryhmien toteutuminen perustuu oppilaiden tekemiin valintoihin.

b) Opetuksen järjestäminen

Hyväksytty opetussuunnitelma määrittelee opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain. Ne koskevat kaikkia perusopetukseen osallistuvia. Koulun ja opettajan tulee päättäessään joustavista opetusjärjestelyistä tai eriyttäessään opetusta ottaa huomioon oppilaiden yhdenvertaisuus, opetussuunnitelman toteutuminen sekä erilaiset vastuukysymykset. Opettaja on virkavastuussa siitä opetusryhmästä, jota hän opettaa työjärjestykseen merkittynä aikana. Jos oppilas tekee tuntien aikana eriytettyjä tehtäviä tai muuta toimintaa, opettajan tulee pystyä valvomaan oppilasta.

Yhdenvertaisuus toteutuu myös oppilasarvioinnissa, jossa toimintaa ohjaavat valtakunnallisesti ja paikallisesti asetetut tavoitteet ja kriteerit.

c) Oppimiserot

Palokan yhtenäiskoulussa huolehditaan, että oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Koulun erityisopetuksen tukitoimet suunnitellaan siten, että ne vastaavat mahdollisimman hyvin muuttuvia tarpeita. Koulun tulee toimia joustavasti ja siten, että jokainen oppilas saa oppijana mahdollisimman hyvin

tarpeidensa mukaista opetusta. Kolmiportaisen tuen malli on käsitelty henkilöstön kanssa ja sen toteutuminen on jokaisen opetustyötä tekevän vastuulla virasta ja tehtävästä riippuen. Opetuksessa käytettävät työvälineet ja oppimateriaalit ovat kaikkien saatavilla.

Mikäli oppilaalla ilmenee oppimisvaikeuksia, hänet ohjataan tarvittaviin tutkimuksiin ja hänelle järjestetään oppimisen tukitoimet mallin mukaisesti. Tukiopetusta ja myös oppilashuollollista tukea annetaan kaikille oppilaille tasapuolisesti ja tarvittaessa. Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus opiskella yleisopetuksen ryhmässä tuen tarpeesta riippumatta. Lisäksi Palokan yhtenäiskoulussa on nimetty opettajien keskuudesta erillinen tuen tuutori. Tuen tuutori auttaa luokanvalvojia ja aineenopettajia esimerkiksi tehostettuun tukeen ja erityiseen tukeen sekä niitä koskeviin asiakirjoihin liittyvissä kysymyksissä. Tällä tavoin pyritään myös turvaamaan riittävä apu ja tuki koulun henkilökunnalle, joka taas edelleen tarjoaa tukea riittävästi ja yhdenvertaisesti myös oppilaille.

d) Sosiaalisen taustan aiheuttamat erot

Oppilaat eivät saa joutua epätasa-arvoiseen asemaan esimerkiksi sen vuoksi, että osalla oppilaista on käytettävissä omia digitaalisia laitteita, vaan koulun on huolehdittava siitä, että laitteita on riittävästi kaikille.

Mikäli opetukseen sisältyy leirikouluja, retkiä tai opintokäyntejä, joihin liittyy varainhankintaa, varmistetaan, että kaikilla oppilaille on mahdollisuus osallistua varallisuudesta huolimatta. Oppilas ei voi myöskään jäädä koululle kurinpitotoimena, käytöksen hallintaan liittyvien ongelmien, terveydentilaan liittyvien haasteiden tms. vuoksi. Koulu on velvollinen huolehtimaan retkille ja vierailuille tarpeeksi valvontaa, jotta ne voidaan turvallisesti toteuttaa. Vastuu opetuksen järjestämisestä on jakamaton, joten koulu ei voi myöskään siirtää valvonta- tai kuljetusvastuuta huoltajille.

Oppilaalla on yhdenvertainen oikeus saada myös maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.

e) Uskonnollinen tasa-arvo

Uskonnollinen tasa-arvo toteutuu koulussa. Uskonnon opetusta annetaan tällä hetkellä evankelisluterilaisen, ortodoksisen ja islamin uskonnon sekä elämäntietämisen oppiaineissa. Oppilaita ja koteja tiedotetaan vuosittain oikeudesta olla osallistumatta uskonnollisia elementtejä sisältäviin tilaisuuksiin (koululaiskirkko, seurakunnan järjestämät päivänavaukset) ja näiden osalta oppilaille tarjotaan muuta opetussuunnitelmaa tukevaa toimintaa tai vaihtoehtoinen päivänavaus. Uskonnollinen vakaumus huomioidaan myös esim. kulttuuritapahtumissa, jos koti näin toivoo. Esim. elokuvien ja populaarimusiikkiaiheisten konserttien ajaksi oppilaille voidaan järjestää vaihtoehtoisia ohjelmaa.

f) Kulttuurien välinen tasa-arvo

Koulussa opiskelee oppilaita jonkin verran eri kulttuureista, ja eri kulttuurien erityispiirteisiin tutustutaan opetuksessa. Opetuksessa tuetaan oppilaan monikulttuurisen identiteetin rakentumista, osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ja globaalistuvassa maailmassa sekä edistetään suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä ymmärrystä.

g) Kiusaamistilanteisiin puuttuminen ja kiusaamisen ennaltaehkäisy

Palokan yhtenäiskoulussa, alakoulun puolella, on käytössä VERSO-ohjelma. VERSO-ohjelma tuo varhaiskasvatus- ja opetusalan ammattilaisille sekä lapsille, oppilaille ja opiskelijoille restoratiivisia (ihmissuhteet, tunteet ja tarpeet huomioivia) kohtaamisen menetelmiä arjen toimintaan. Koululta on valittu kaksi henkilökunnan jäsentä VERSO-aikuisiksi, jotka toimivat VERSOn vastuuhenkilöinä. Lisäksi koululla järjestettiin syksyllä 2024 VERSO-koulutus myös oppilaille, jotka ovat kiinnostuneita VERSO-toiminnasta. VERSO-koulutuksessa oli mukana 20 oppilasta. Koulutukseen pääsivät kaikki halukkaat. VERSO-oppilaaksi on mahdollista päästä myös myöhemmin lukuvuoden aikana, jolloin VERSO-aikuisen kouluttaa uudet VERSO-oppilaat. Vertaissovittelussa koulutetut, riidan osapuolia hieman vanhemmat oppilaat eli vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa eli muiden oppilaiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Vastaavasti yläkoulun ja tarvittaessa alakoulun puolella noudatetaan KiVa-koulun periaatteita. Palokan yhtenäiskoululla on 12 nimettyä KiVA-aikuista. Luokanvalvoja ja KiVa-aikuisen selvittävät ja seuraavat kiusaamistilanteita työparina. Tarvittaessa opiskeluhuollon tuki kiusaamisen jatkuessa.

Myös tukioppilastoiminta edistää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Palokan koulun tukioppilaat ovat toimintaan mukaan valittuja 8. ja 9. luokan oppilaita. Tukioppilaiden valinnassa noudatetaan tasa-arvon periaatteita. Oppilailla on mahdollisuus valita kurssi ”Tukioppilastoiminnan peruskurssi” osaksi 8. luokan valinnaisopintoja. Kurssin jälkeen halukkaat voivat hakeutua tukioppilaaksi. Tukioppilastoiminnan tarkoituksena on edistää oppilaiden yhteishenkeä, ystävyysuhteita, kouluviihtyvyyttä ja yhteisvastuun tunnetta sekä näin ennaltaehkäistä koulukiusaamista. Ysiluokkien tukioppilaat toimivat kummitukareina seiskaluokkalaisille.

Lisäksi Palokan yhtenäiskoululla toimii osa-aikainen koulunnuorisotyöntekijä. Koulunnuorisotyöntekijä omalta osaltaan lisää työpanoksellaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Koulunnuorisotyöntekijä on esimerkiksi tarpeen mukaan toteuttanut luokille tunne- ja vuorovaikutukseen liittyviä opetustuokioita.

h) Sukupuolten välinen tasa-arvo ja seksuaalisen häirinnän vähentäminen ja estäminen

Sukupuolten välisistä eroista keskustellaan oppitunneilla. Oppilaille kerrotaan, mitä sukupuolinen tai seksuaalinen häirintä tarkoittaa ja miten siihen tulee reagoida. Oppilaita opastetaan myös internetissä tapahtuvan seksuaalisen häirinnän huomaamiseen ja siihen, miten siltä vältytään. Oppilaita kannustetaan kertomaan, jos huomaa häirintää, joka kohdistuu joko itseen tai toiseen oppilaaseen. Mikäli oppilas on kokenut sukupuolista tai seksuaalista häirintää, asiassa kuullaan oppilasta ja huoltajille ilmoitetaan asiasta. Oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle, -kuraattorille tai -psykologille, jonka kanssa asia käydään läpi. Mikäli tapauksen luonne vaatii, koulu tekee lastensuojeluilmoituksen ja on yhteydessä poliisiin.

Koulun opetus- ja oppilashuoltosuunnitelmissa on ohjeistettu, miten toimia kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätilanteissa. Koulun henkilöstö on velvoitettu tutustumaan ohjeisiin vuosittain.

Seksuaalinen häirintä on ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen koskemattomuutta. Seksuaalisella häirinnällä luodaan usein uhkaava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sillä on yhtymäkohtia kiusaamiseen, mutta häirinnän ei tarvitse aina olla ilkeämielistä. Vakavimmillaan häirintä voi muuttua seksuaaliseksi väkivallaksi ja rikokseksi.

Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisistä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevia huomautuksia tai kysymyksiä
- seksuaalisesti värittyneitä viestejä, videoita tms.
- pornoaineiston levittämistä
- fyysistä koskettelua, seksuaalisväritteisiä ehdotuksia tai vaatimuksia
- seksuaalista väkivaltaa, esimerkiksi raiskaus tai sen yritys

Kaikkien koulussa opiskelevien tai työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää -henkistä tai fyysistä - ei suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Jos oppilas on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee ilmoittaa asiasta opettajalle, kuraattorille, terveydenhoitajalle tai rehtorille. Koulun aikuisten tehtävänä on aina ryhtyä toimenpiteisiin, jotka valitaan tapauskohtaisesti. Vakavimmat tapaukset ovat aina rikoksia ja niiden selvittely kuuluu poliisille.

i) Turvallisuus

Koulun opetussuunnitelmassa, turvallisuussuunnitelmassa, erillisissä koulutyötä tukevissa suunnitelmissa sekä oppilashuoltosuunnitelmassa on annettu oppilaitoksen turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja toimintamalli mahdollisia väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätapauksia varten. Palokan yhtenäiskoulussa on myös muutamista opettajista koostuva turvallisuustiimi, joka suunnittelee, kehittää ja arvioi oppimisympäristön turvallisuutta.

j) Loka-/marraskuussa 2024 toteutetut kyselyt

Lokakuussa 2024 oppilaille toteutettu kysely oli sisällöllisesti täysin sama kysely kuin toukokuussa 2021 toteutettu kysely. Se koostui seuraaviin aiheisiin liittyvistä kysymyksistä: koulun viihtyvyys, turvallisuus ja ilmapiiri, yhdenvertaisuus sekä syrjintähavainnot ja -kokemukset, sukupuolten tasa-arvo, seksuaalinen sekä sukupuoleen liittyvä häirintä koulussa. Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Alakoulun ja yläkoulun kyselyt ovat olleet keskenään hieman erilaiset.

Kyselyyn vastattiin koulupäivän aikana. Yläkoulun kyselyyn vastauksia tuli 290 ja vastaavasti alakoulun kyselyihin vastauksia tuli yhteensä 194 (1-2 lk: 58, 3.-4. lk: 136). Huoltajille tarkoitettuun kyselyyn saatiin 44 vastausta (alakoulu: 10, yläkoulu 34).

Avoimissa kysymyksissä oppilailla oli mahdollisuus esittää ideoita esimerkiksi siitä, miten koulun tiloja voisi muuttaa tasa-arvoisemmiksi. Lisäksi oppilailta pyydettiin ehdotuksia tapahtumista, joiden avulla voitaisiin lisätä tasa-arvoa koulussamme. Oppilaiden esille tuomia ajatuksia on hyödynnetty koulumme yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tavoitteiden muokkaamisessa.

3. TARVITTAVAT TOIMENPITEET YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI

Palokan yhtenäiskoulun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön tavoitteiden laatimisessa on hyödynnetty loka-/marraskuussa 2024 toteutettua kyselyä sekä Rauhankasvatusinstituutin [Tasa-arvokompassia](#).

Tasa-arvokompassi koostuu viidestä teemakokonaisuudesta, joita ovat hallinto ja johtaminen, pedagoginen toiminta, tilat ja ympäristö, asenteet ja vuorovaikutus sekä huoltajat ja sidosryhmät. Tasa-arvokompassissa jokaisen teemakokonaisuuden yhteyteen on listattu koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä koskevia tavoitteita. Lisäksi kompassissa on annettu ehdotuksia, millaisin konkreettisin toimin koulu voi edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta toimintakulttuurissaan. Palokan yhtenäiskoululle on valittu tavoitteita jokaisesta teemakokonaisuudesta. Sekä toukokuussa 2021 että loka-/marraskuussa 2024 toteutettujen kyselyiden tulokset ovat vaikuttaneet tavoitteiden valintaan. Tähän suunnitelmaan on koottu valitut tavoitteet ja konkreettiset toimet tavoitteisiin pääsemiseksi.

Palokan yhtenäiskoulun tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

*Tavoitteita on päivitetty loka-/marraskuussa 2024. Uusia tavoitteita on lisätty sen perusteella, millaisia vastauksia kyselyistä on saatu. Uudet, lisätyt tavoitteet on merkitty suunnitelmaan *sinisellä värillä*.*

Hallinto ja johtaminen (teema 1)

- Koulu sitoutuu tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen pitkäjänteisesti.
 - o Koulu toteuttaa vähintään kolmen vuoden välein oppilaille suunnattuja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyitä. Lisäksi kyselyitä toteutetaan huoltajille ja/tai opettajille. Kyselyiden tuloksia hyödynnetään koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä. Ajatuksena on, että olemassa olevaa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaa sekä siinä olevia tavoitteita muokataan kyselyistä saatujen tietojen avulla.
 - o Kouluun on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma keväällä 2021. Suunnitelmaa on päivitetty loka-/marraskuussa 2024. Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti YHR:ssä.
 - o Koulun tiedonkeruumenetelmät huomioivat sukupuolen moninaisuuden. Esimerkiksi lomakkeisiin on mahdollista valita sukupuoleksi 'mies/poika', 'nainen/tyttö', 'muu' sekä 'en halua kertoa'.
- Oppilaat osallistuvat aktiivisesti koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.
 - o Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön tavoitteena on edistää oppilaiden osallisuutta ja pysyvyyden tunnetta. Oppilaat voivat vaikuttaa koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.
 - o Oppilaat toimivat aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulussa (esim. järjestämällä tapahtumia tai vertaiskoulutusta).

- Oppilaat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ympäröivässä yhteiskunnassa esimerkiksi opintoihin liittyvillä projekteilla. Samalla oppilaat etsivät ja jakavat tietoa tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä asioista.

Pedagoginen toiminta (teema 2)

- Kaikkien luokka-asteiden ja oppiaineiden opetussisällöt edistävät läpileikkaavasti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.
 - Opetussisällöt huomioivat ihmisten moninaisuuden (esimerkiksi tuomalla esiin marginalisoitujen ryhmien saavutuksia kyseisellä alalla).
- Koulun opetussuunnitelma edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ja näiden sisältöjen käsitteilyyn varataan riittävästi oppitunteja, työpajoja ja teemapäiviä.
 - Koulu järjestää tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä oppitunteja, työpajoja tai teemapäiviä. Oppituntien, työpajojen ja teemapäivien tavoitteena on normitietoisuuden lisääntyminen, kriittisen ajattelun kehittäminen ja sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvien haitallisten stereotyyppien purkaminen.
 - Koulu tarjoaa oppilaille moninaisuutta kunnioittavaa seksuaalikasvatusta ikätason mukaisesti. Seksuaalikasvatus huomioi seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuden.
 - Pakollisessa liikunnassa oppilaat on ryhmitelty sukupuolen mukaan. Valinnaisessa liikunnassa oppilaat ovat sekaryhmissä. Pakollisessa liikunnassa pyritään mahdollisuuksien mukaan pitämään myös sellaisia tunteja, joissa oppilaat työskentelevät sekaryhmissä. Liikuntatunneilla on mahdollisuus tutustua ja osallistua eri lajeihin sukupuolesta riippumatta.
- Opetus ja oppilaanohjaus purkavat koulutus- ja uravalintojen sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvää segregatiota.
 - Opetuksessa ja ohjauksessa puretaan eri ammatteihin liittyviä stereotyyppioita sukupuolen ja muiden ominaisuuksien näkökulmasta.
- Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvää opetusta suunnitellaan yhdessä oppilaiden kanssa.
 - Oppilailta kysytään toiveita ja ideoita esimerkiksi erilaisten kyselyiden avulla tai ryhmätyöskentelyn tai työpajojen avulla.

Tilat ja ympäristö (teema 3)

- Koulu varmistaa kaikille yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuden
 - Koulun yhteisissä tiloissa ja piha-alueilla on tarjolla monenlaisia toimintamahdollisuuksia, jotka ovat kaikille avoimia. Oppilaat käyttävät yhteisiä tiloja ja piha-alueita tasapuolisesti.
- Oppilaat toimivat aktiivisesti koulun tilojen tasa-arvoistamiseksi ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi.
 - Oppilaita kannustetaan keskustelemaan ja esittämään kehitysehdotuksia koulun tiloista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. Oppilaiden kehitysehdotukset huomioidaan tilojen muuttamisessa.
 - Tällä hetkellä koulussamme on tyttöjen vessoja, poikien vessoja sekä unisex-vessoja. Suurin osa koulun vessoista on unisex-vessoja.
 - Tällä hetkellä koulussamme on tyttöjen pukuhuone ja poikien pukuhuone. Tarvittaessa oppilaalla on mahdollisuus käyttää jotakin muuta tilaa.
 - Oppilaille järjestetään mahdollisuuksia arvioida, miten turvallisiksi ja inklusiivisiksi he kokevat koulun eri tilat. Tulosten perusteella koulun tiloja muutetaan tasa-arvoisemmiksi ja yhdenvertaisemmiksi.

- Oppilaita rohkaistaan jakamaan näkemyksiään turvallisista ja inklusiivisista kouluympäristöistä henkilökunnan kanssa.

Asenteet ja vuorovaikutus (teema 4)

- Koulu tukee aktiivisesti sukupuolitietoista ja syrjimätöntä kielenkäyttöä.
 - Henkilökunta ja oppilaat tunnistavat syrjivän kielenkäytön ja puuttuvat siihen aina sitä kohdatessaan.
 - Henkilökunta pyrkii käyttämään oppilaiden etunimiä sukupuoleen viittaavien sanojen sijaan.
- Koulu tukee oppilaiden käyttäytymistä sukupuolitietoisesti ja yhdenvertaisesti.
 - Oppilaitoksen yhteiset juhlat ja tilaisuudet eivät vahvista vaan purkavat stereotypioita. Ne ovat saavutettavia kaikille sekä huomioivat kulttuurisen, uskonnollisen ja katsomuksellisen moninaisuuden.
- Koulu toimii aktiivisesti kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän päättämiseksi.
 - Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman yhtenä keskeisenä tavoitteena vuosille 2025–2028 on kiusaamiseen puuttumisen kehittäminen.
- Koulu tarjoaa oppilaille monipuolisia leikki- ja pelimahdollisuuksia sekä välineitä.
 - Oppilaille on tarjolla monenlaisia leikki- ja pelivälineitä ja kannustetaan hyödyntämään niitä sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta.

Huoltajat ja sidosryhmät (teema 5)

- Koulu ottaa huoltajat mukaan osaksi tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyötä.
 - Oppilaita kannustetaan ikätason mukaisesti keskustelemaan sukupuoleen ja muihin ominaisuuksiin liittyvistä haitallisista stereotypioista huoltajiensa kanssa.
 - Koulu viestii aktiivisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevista toimistaan. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat ovat esillä koulun verkkosivuilla.
- Koulu tekee tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä yhdessä muiden yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa.
 - Koulu tekee yhteistyötä alueen kirjaston kanssa ja esimerkiksi pyytää lukuvinkkauksia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden käsittelyyn.
 - Koulu järjestää vierailuja esimerkiksi museoihin, teattereihin ja konsertteihin, joissa käsitellään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja.
- Oppilaat edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta lähiyhteisöissään ja laajemmin yhteiskunnassa.
 - Oppilaat voivat tehdä tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä yhteiskunnallisia vaikuttamistekoja osana opetusta ja opintoihin liittyvien omien projektien avulla.
 - Oppilaille järjestetään säännöllisiä mahdollisuuksia jakaa näkemyksiään ja vertaiskouluttaa muita oppilaita tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksistä esimerkiksi oppilaskunta- tai tukioppilastoiminnan yhteydessä.

4. PÄIVITTÄMISSUUNNITELMA JA TIEDOTTAMINEN

Jyväskylän kaupungin peruskoulut laativat vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joita arvioidaan lukuvuoden päättyessä. Toiminnallisen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyön toteutumisen arviointi suoritetaan osana tätä lukuvuosiarviointia.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma hyväksytään kolmivuotiskausittain koulukohtaisessa oppilas-huoltoryhmässä. Tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökuntaa ja se julkaistaan myös koulun verkkosivuilla.